

Birger Sjöberg om Skagerackslaget 1916

I tunga år de dansade
för landstormens beklädnad.
Vaggande rörelse,
böljande rörelse,
var på modet då.
Söner av Kam
sutto och trummade,
spelte på satans avlagda horn.
Vällusten brann,
kroppar sig krummade,
blommade, njöto,
dansböljor bröto,
som skum kring fyrens torn.
Ute när natten ämnade svimma
och falla död med stjärnor i hår
lades i gryningens första timma
havets gudar på bår.

Stolta båtar med segernamn
slökos som flarn i vågens famn.
Men liksom vattenmygg simmade kring
drunknande ting, människoting.
Lågorna slogo
som glada vulkaner
upp sin fyr och brand.
Blödande dogo
de friska kumpaner,
vaggades bort efter hand,
bleka till böljande strand.
Sköljande rörelse,
böljande rörelse . . .
Bleka de flöto till böljande strand.

(Citerat efter utgåvan i *Fragment av Birger Sjöberg*, Birger Sjöbergsällskapet årsbok 2013.)

Skagerackslaget eller Jutlandslaget var det största sjöslaget under första världskriget och den enda fullskaliga sammandrabbningen mellan slagskepp i detta krig. Slaget ägde rum den 31 maj – 1 juni 1916, i Nordsjön nära Jyllands nordspets. Sammanlagt deltog omkring 250 fartyg i striden. Fjorton brittiska och elva tyska fartyg sänktes med stora förluster i människoliv. Britterna förlorade 6 094 man, tyskarna 2 551 man. Några av de sänkta fartygen bar namn som Indefatigable, Queen Mary, Black Prince, Pommern och Lützow.

Under slaget hördes kanoner i södra Norge. I Ringköbing på Danmarks västkust kunde man känna hur fönsterrutorna vibrerade av eldgivningen. Man kunde även från Danmark se eld- och rökpelarna till havs. Några dagar efter slaget började liken flyta i land i Danmark på Jylland och på den svenska västkusten samt på Norges sydkust. Flera hundra lik flöt iland och de begravdes på krigskyrkogårdar.

Det är detta slag som dikten " I tunga år de dansade" handlar om. Den talar om båtar med stolta namn, om de enorma explosioner som syntes vida omkring, om de många döda, om liken på Skagerack som sedan flöt i land på stränderna runt detta hav. Den dubbelexponerar den dödsdans, de vaggande rörelser som de döda sjömännen gör, med den dans man dansar till "förmån för landstormens beklädnad". Det är alltså fråga om en välgörenhetsbal av något slag. Men denna dans är djupt tvetydig, det är fråga om en djävulsk dans, en dans i driftens tecken: orkestern spelar på "satans avlagda horn" och "vällusten brann". Den dubbelexponering av de dansande sjömännen och den dansande societeten, är kanske djupast sett en dans i driftens tecken, mellan de två drifter som styr människan: dödsdriften och könsdriften, båda två, så verkar Sjöberg se det, lika fördömda.

Litteratur: Gunnar Axberger, "Om Birger Sjöberg och Skagerackslaget 1916" i Birger Sjöbergsällskapet årsbok 1989, Eva Haettner Aurelius, "Vision och vits - dikterna om kriget", i förf:s *Vägen till Kriser och kransar. Parodins grepp och driftens bilder hos Birger Sjöberg*, Birger Sjöbergsällskapet årsbok 2009 och 2010, Makadam 2010, s. 323 - 328.

Eva Haettner Aurelius
Ordförande i Birger Sjöberg-sällskapet
Professor i litteraturvetenskap vid Lunds Universitet